

only a condition of the pedagogical system studied: states existence of communications, dependences between the phenomena, defines initial data for the further research.

The molding experiment is accompanied by the use of a specially developed system of measures aimed at the formation of certain qualities, to improve the results of training, education, employment and so on.

The control experiment determines the level of knowledge, skills and abilities based on the materials of the molding experiment.

Key words: *diagnostics, formation, value, value renewal, health, pedagogy, student, criteria.*

УДК 378.4.016

Уляна Шостак

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ORCID ID [0000-0002-3258-2098](https://orcid.org/0000-0002-3258-2098)

DOI 10.24139/2312-5993/2021.04/297-308

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ- ПЕРЕКЛАДАЧІВ РІЗНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Здійснено теоретичний аналіз проблеми професійної мотивації. Установлено, що мотивація – це сукупність особистісних та ситуативних факторів, які спонукають до активності (діяльності) людини. Проаналізувавши отримані дані, нами було з'ясовано, що навчальна мотивація студентів-перекладачів різної форми навчання децю відрізняється. Тобто, у студентів державної форми навчання домінує мотив «Набуття знань» 70 %. Що стосується студентів контрактної форми навчання, то в даній групі досліджуваних домінує мотив «Отримання диплому» 54 %. У результаті дослідження були виявлені не тільки відмінності в навчальній мотивації майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері, а й багато спільного.

Ключові слова: *майбутні перекладачі в торговельно-економічній сфері, навчальна мотивація, державна та контрактна форми навчання, заклад вищої освіти, психолого-педагогічний експеримент.*

Постановка проблеми. Особливого значення в часи соціально-економічного перетворення в усіх сферах суспільного життя набуває вдосконалення підготовки студентів – майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері. Сучасне життя вимагає від людини здатності до перманентного навчання, що дозволяє їй зберігати конкурентоспроможність в умовах зростання обсягу та швидкого ускладнення інформації. Це викликало суттєві зміни в навчальному процесі та протягом усього організованого систематичного навчання. Сучасне суспільство висуває до випускника закладу вищої освіти особливі вимоги, серед яких важливе місце посідають професіоналізм, активність і творчість. Процес удосконалення підготовки майбутніх перекладачів в умовах сучасної освіти є досить складним і обумовлений багатьма чинниками. Одним із них є розвиток внутрішньої мотивації до навчання у студентів закладів вищої освіти (ЗВО).

Для молоді, яка здобуває відповідну професію, найважливішою є професійна зорієнтованість, для змісту професійної орієнтації – джерело інтенсивного розвитку, тобто її активність у тому виді діяльності, у якому особистість знаходить власний вияв. Насправді мотивами навчання часто є бажання виділитися серед ровесників, страх перед негативним оцінюванням і перед наслідками відмови від навчання тощо. Та й навчання часто є неусвідомленим, точніше – недостатньо усвідомленим процесом. Відтак, ключовим моментом нашого дослідження є саме виявлення мотивації в майбутніх перекладачів як чинника самоактивації та саморозвитку здобувачів освіти в ЗВО.

Аналіз актуальних досліджень. Одним із найважливіших компонентів педагогічної діяльності (Л. Божович, О. Леонт'єв, А. Маркова, А. Маслоу, С. Рубінштейн, Х. Хекхаузена) є мотиваційний комплекс особистості (Візнюк та Поліщук, 2020; Климчук, 2004; Рождественская и др., 2005; Ryan & Deci, 2004): мотивація навчальної та професійної діяльності, мотивація успіху та боязнь невдачі, фактори привабливості професії для студентів, які навчаються в торговельно-економічному ЗВО, а особливо серед майбутніх перекладачів. Виявлення професійних мотивів, інтересів і схильностей є важливим прогностичним чинником задоволеності професією в майбутньому.

Онтогенетичні аспекти становлення, формування та розвитку навчальної мотивації знайшли своє відображення в дисертаційних дослідженнях М. Алексеєвої, В. Климчука, О. Музики.

I. Lakić та J. Pralas впроваджували контент засобів перекладу шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), який заснований на стандартах ЕМТ, що пов'язані з наданням послуг перекладу й інструментами CAT. I. Briales, G. Filsenger та E. Alonso відзначають важливість лексикографічних, термінологічних та документальних засобів навчання, які були впроваджені в освітній процес. На відміну від професійних перекладачів, майбутні фахівці вважають доречним використання мобільних пристроїв, які дуже зручні у використанні під час навчання. С. Р. Laga зазначає, що машинний переклад традиційно пов'язаний із технологічними навичками самого перекладача (Ryan & Deci, 2004). Отже, мотивація студентів до навчання є однією з основних складових навчально-виховного процесу.

Метою дослідження є вивчення на основі теоретичного аналізу й узагальнення емпіричного матеріалу психологічних особливостей навчальної мотивації студентів-перекладачів різної форми навчання (на прикладі державної та контрактної форми навчання).

Гіпотеза дослідження: навчальна мотивація студентів обумовлена формою навчання студентів, а саме: для студентів державної форми навчання характерним є високий рівень мотивації щодо набуття знань та оволодіння професією. Що стосується студентів контрактної форми навчання, то для них характерним є домінування зовнішніх мотивів, тобто оволодіння навчальними дисциплінами не є метою навчання, а виступає як засіб досягнення іншої мети – отримання диплому.

Виклад основного матеріалу. Психолого-педагогічний експеримент було проведено на базі Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. В експериментальній роботі взяли участь 150 студентів. Вік учасників експерименту становив 17-25 років. Етичні права всіх учасників дотримано. Кожен із учасників на початку дослідження був поінформований про умови експериментальної програми й узгодили в ній свою участь. Дослідження проводилося в природних умовах освітнього процесу ЗВО за рішенням спеціалізованої вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, із дотриманням таких педагогічних умов, як відповідний термін тривалості навчання (протягом одного року навчання), єдині критерії оцінки навчальних досягнень (рейтингова система ЗВО) та однаковий вимірювальний інструментарій у діагностиці рівня сформованості компонентів англомовної компетентності майбутніх перекладачів.

Діагностичний комплекс є сукупністю діагностичних засобів, кожний із яких, відповідно до ідеї формування діагностичного комплексу, виконує функцію оцінки рівня сформованості певного компонента інформаційної компетентності майбутнього перекладача. До критеріїв якості відносять такі характеристики, як об'єктивність (результати незалежні від того, хто проводить діагностику), валідність (придатність тесту для виміру саме тієї якості, на оцінку якої він спрямований), надійність (відображає міру точності й постійності, з якою вимірюється якість особистості, та характеризує свободу від погрешностей процедури тестування), репрезентативність (відповідність нормам тестування, як властивість вибіркової сукупності людей, на основі аналізу якостей яких розроблений тест, представлено генеральну сукупність усіх осіб, які мають подібні характеристики) та науковість (обґрунтованість тесту фундаментальними дослідженнями).

Для виконання мети й перевірки гіпотези були використані такі методи дослідження: теоретичні – аналіз літератури для уточнення дефініцій «мотив», «мотивація», «навчальна мотивація»; емпіричні методи (асоціативний експеримент щодо засвоєння знань англомовного забезпечення, методика вивчення мотивації навчання у ЗВО Т. Ільїної та

вивчення мотивів навчальної діяльності студентів (А. Реан, В. Якунін); статистично-математична обробка даних.

Так, В. Вундт розглядав *мотиви* як складові частини вольового акту, уявлення й почуття, перші з яких спонукають до діяльності, а другі є її рушійною силою (Климчук, 2004).

Мотивація – це сукупність спонукальних факторів, які визначають активність особистості; це всі мотиви, потреби, стимули, ситуативні чинники, які спонукають поведінку людини (Візнюк та Поліщук, 2020, с. 14).

Мотиви є відносно стійкими рисами (проявами, атрибутами) особистості. Коли ми стверджуємо, що певній людині притаманний пізнавальний мотив, то мається на увазі, що в багатьох ситуаціях вона виявляє інтерес до змісту і процесу діяльності, або пізнавальну мотивацію, чим і обумовлене наше подальше дослідження (Климчук, 2004, с. 57).

Результати дослідження. Дослідження відповідає основним вимогам професійної етики (не містить шкідливих впливів на студентів). Згода на участь була укладена усно, у якій дослідник дотримується принципу конфіденційності.

Дослідження проводилось у два етапи. Під час *першого етапу* ми запропонували досліджуваним відповісти на питання методики «Вивчення мотивації навчання в ЗВО Т. Ільїної», та методики «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (А. Реан, В. Якунін) і написати асоціації на запропоноване слово-стимул. Під час другого етапу нами було виділено по 10 найчастіше вживаних асоціацій для кожної групи. Бланк з асоціаціями піддавався повторному ранжуванню досліджуваними. Отримані показники піддавалися методам математичної обробки, а саме факторному аналізу, на основі якого будувався семантичний простір досліджуваного явища.

У результаті проведеного дослідження були виділені дві групи студентів, мотиваційна структура яких має принципові відмінності. Отримані результати для студентів державної форми навчання представлені на рис. 1.

У структурі мотивації навчальної діяльності майбутніх перекладачів у торговельній сфері державної форми навчання (50 % від загальної кількості опитуваних) домінує мотив «Набуття знань» 70 %, а інші мотиви виражені недостатньою мірою – «Оволодіння професією» 28 %, «Отримання диплому» 20 %.

Для студентів цієї групи характерним є високий рівень мотивації щодо набуття знань та оволодіння професією. Вони виявляють високий рівень пізнавальної активності в процесі навчання, отримуючи певне

задоволення від самого процесу набуття знань та вмінь. Студенти цієї групи мають розвинуте прагнення до оволодіння професійними знаннями та вміннями, а також бажанням набути професійно важливих якостей у ході отримання професійної освіти.

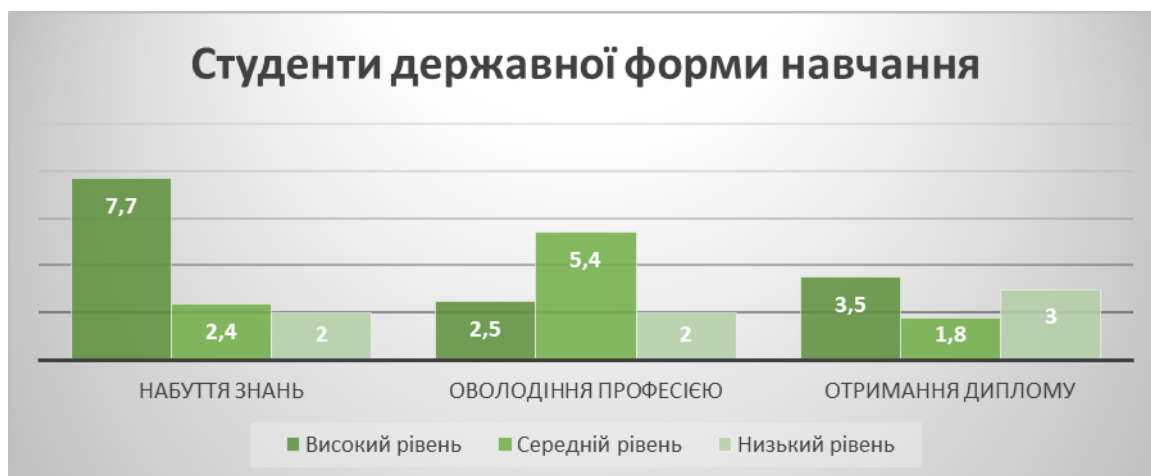

Рис.1. Результати студентів державної форми навчання за методикою «Мотивація навчання в ЗВО» (Т. Ільїної).

У структурі мотивації навчальної діяльності студентів контрактної форми навчання (50 % від загальної кількості опитуваних) (рис. 2) домінує мотив «Отримання диплому» 54 %. під час домінування зовнішніх мотивів оволодіння навчальними дисциплінами не є метою навчання, а виступає як засіб досягнення іншої мети – отримання диплому. Звідси можна зробити припущення щодо наявності для даної групи студентів низького рівня пізнавального інтересу до навчальної діяльності і, відповідно, до професійної спрямованості.

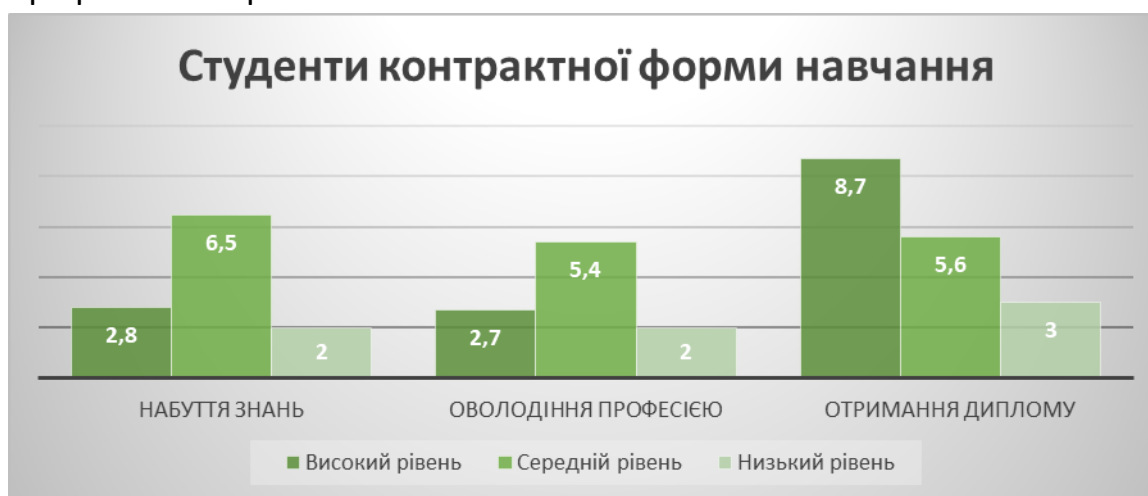

Рис. 2. Результати студентів контрактної форми навчання за методикою «Мотивація навчання в ЗВО» (Т. Ільїної)

Таким чином, одержані результати опитування свідчать про недостатній рівень мотивації до навчальної діяльності майбутніх перекладачів у торговельній сфері.

Для діагностики особливостей мотивації навчальної діяльності студентів було обрано методика вивчення структурної характеристики мотивації з точки зору провідного мотиву, свідомої причини навчальної діяльності, стійкості цього мотиву, співвідношення широких соціальних, соціально-професійних та індивідуальних мотивів є методика А. Реана та В. Якуніна «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів». Згідно з цією методикою, на вибір пропонується 16 мотивів, з яких студенти обирають 5 найбільш значимих для них. Чим частіше обирається той чи інший мотив, тим вище його ранг, тим більш він є домінуючим у системі мотивів у студентських групах у цілому.

Отримані результати показали, що високі показники для студентів державної форми навчання (вибрали більш, ніж 60 % респондентів) мають такі мотиви навчальної діяльності, як: стати висококваліфікованим фахівцем (100 %); забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності (90 %); отримати диплом (90 %). Установлено, що середньо значимими (вибрали 40%-60 % респондентів) для студентів, є мотиви: набути глибокі та міцні знання (36 %); постійно отримувати стипендію (38 %); одержати інтелектуальне задоволення (36 %) (рис. 3).

Рис 3. Структура мотивів навчальної діяльності студентів державної форми навчання

Рис 4. Структура мотивів навчальної діяльності студентів контрактної форми навчання

Низькі значення (вибрали менш ніж 40 % респондентів) у студентів мають мотиви: не запускати вивчення предметів навчального циклу (20 %),

успішно вчитися, здавати іспити на – добре і – відмінно (20 %); успішно продовжити навчання на наступних курсах (26 %); домогтися схвалення батьків та оточення (16 %); досягти поваги викладачів (12 %); бути постійно готовим до чергових занять (8 %).

Необхідно відзначити, що дуже низькі значення мають мотиви: бути прикладом для однокурсників (4 %); уникнути засудження та покарань за погане навчання (4 %); не відставати від однокурсників у навчанні (2 %). Слід звернути увагу на те, що мотив «виконувати педагогічні вимоги» не є актуальним для жодного з респондентів.

Отримані дані свідчать про те, що для опитаних майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері переважною залишається зовнішня позитивна мотивація навчання. Про це свідчать високі рівні значимості соціальних мотивів досягнення (стати висококваліфікованим фахівцем, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності, отримати диплом); пізнавальні мотиви (набути глибоких та міцних знань) та мотивів соціальної ідентичності (домогтися схвалення батьків та оточуючих, досягти поваги викладачів). Структура мотивів навчальної діяльності студентів державної форми навчання викладена на рис. 3.

Як показало наше дослідження, високі показники для студентів контрактної форми навчання (вибрали більш, ніж 60 % респондентів) мають такі мотиви навчальної діяльності, як: стати висококваліфікованим фахівцем (96 %); забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності (90 %); отримати диплом (100 %).

Установлено, що середньо значимими (вибрали 40 % - 60 % респондентів) для студентів, є мотиви: успішно вчитися, здавати іспити на – добре і – відмінно (50 %); набути глибокі та міцні знання (50 %); успішно продовжити навчання на наступних курсах (34 %); домогтися схвалення батьків та оточення (34 %).

Низькі значення (вибрали менш ніж 40 % респондентів) у студентів мають мотиви: бути постійно готовим до чергових занять (20 %).

Необхідно відзначити, що дуже низькі значення мають мотиви: бути прикладом для однокурсників (2 %); уникнути засудження та покарань за погане навчання (2 %); не відставати від однокурсників у навчанні (4 %); не запускати вивчення предметів навчального циклу (4 %); досягти поваги викладачів (4 %); постійно отримувати стипендію (4 %); одержати інтелектуальне задоволення (2 %).

Таким чином, виконаний аналіз доводить, що для студентів контрактної форми навчання переважною залишається зовнішня

позитивна мотивація навчання. Про це свідчать високі рівні значимості мотивів соціальної ідентичності (домогтися схвалення батьків та оточуючих) і соціальні мотиви досягнення (стати висококваліфікованим фахівцем, отримати диплом, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності). Структура мотивів навчальної діяльності студентів даної групи викладена на рис. 4.

Отже, високий рівень значущості, як для студентів державної, так і для студентів контрактної форм навчання мають, перш за все, соціальні мотиви досягнення, які загалом перевищують рівень пізнавальних мотивів та соціальних мотивів ідентичності.

У цілому картина виборів однакова для майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері обох груп досліджуваних. Мотиви: «Стати висококваліфікованим фахівцем», «Отримати диплом», «Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності» входять до п'ятірки значущих мотивів для студентів. Однак, слід зазначити, що для студентів державної форми навчання значущим мотивом є постійно отримувати стипендію (38 %). Респонденти даної групи є студентами, які навчаються за кошти державного бюджету, і щоб отримувати стипендію потрібно докласти багато зусиль. Звідси й бажання успішно навчатися, складати іспити на «добре» і «відмінно». Матеріальна потреба стає важливою, тому наявність «власних» грошей дає хоч якусь автономність від батьків.

У студентів державної та контрактної форм навчання, на додаток до вищезначених мотивів, з'являється бажання придбати глибокі і міцні знання (36 % студентів-державників, 50 % студентів-контрактників). Протягом навчання в ЗВО вивчаються різні дисципліни, тому велика кількість студентів замислюються над тим, що знання і вміння, придбані ними, безумовно, знадобляться їм у подальшому працевлаштуванні.

Студенти державної форми навчання в якості причин, що спонукають їх учитися, вибирають також можливість отримати інтелектуальне задоволення (36 %). У студентів, задіяних у написанні курсових і наукових робіт, з'являється сфера професійних інтересів, тому можливість спілкуватися з викладачами-спеціалістами стає для студентів не тільки потрібною, але й цікавою.

Психологічні особливості навчальної мотивації майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері за допомогою асоціативного експерименту.

У ході контент-аналізу було виділено та сформовано 3 групи, які включали в себе низку асоціацій, близьких за семантичним наповненням

та сфери реалізації. Так, наприклад, категорія «Навчання» конкретизує та описує наявність тих процесів, які розвивають, реалізують та супроводжують всі етапи розвитку студента як професіонала. Категорія «Дозвілля» включає в себе ті поняття, які найчастіше супроводжують процеси відпочинку та спілкування з друзями тощо. У свою чергу, остання категорія «Перспективи» об'єднала в себе низку категорій, які напряму описують майбутню професійну діяльність студента (диплом, вища освіта, майбутня робота, компетентний перекладач).

Результати дослідження показали, що студенти державної форми навчання, у першу чергу, пов'язують поняття «Навчання в ЗВО» з такими найбільш вживаними асоціаціями, як сесія (90 %), друзі (80 %), майбутня професія, вища освіта (76 %), задоволення (66 %), диплом, відповідальність, стипендія (60 %), а найменше зустрічаються такі асоціації як книги, спорт, методика, голод тощо. Результати дослідження показали, що студенти контрактної форми навчання, у першу чергу, пов'язують поняття «Навчання в ЗВО» з такими найбільш вживаними асоціаціями, як друзі (100 %), гроші (68 %), знання (52 %), пари (40 %), цікавість (34 %), диплом, відповідальність (32 %), майбутнє, викладачі (30 %), а найменше зустрічаються такі асоціації, як уважність, сила волі, спорт, совість, хороші оцінки, професія, неспанья, сміх. Таким чином, можна зробити висновок, що для студентів контрактної форми навчання найбільш вживаними, для розуміння та пояснення поняття «Навчання в ЗВО», є риси, що описують не лише професійні вимоги та розвиток, а і міжособистісні стосунки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відзначимо, що для майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері державної форми навчання найбільш вживаними, для розуміння та пояснення поняття «Навчання в ЗВО», є риси, що пояснюють професійні, навчальні та людські якості за сферою міжособистісних стосунків. Це можна пояснити тим, що студенти державної форми навчання більшу кількість свого часу приділяють навчанню, роботі з фаховою літературою для того, щоб розвитку себе як особистості на базі надбань навчального закладу та введення новинок за останні періоди розвитку суспільства.

Для майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері контрактної форми навчання найбільш вживаними, для розуміння та пояснення поняття «Навчання в ЗВО», є риси, що описують не лише професійні вимоги та розвиток, а і міжособистісні стосунки. На основі вище викладеного можна зробити висновок, що студенти контрактної форми навчання до складових поняття «Навчання в ЗВО», для розуміння та

пояснення його, обирають ті слова, які в них напряму асоціюються зі сферою професійних та міжособистісних стосунків, тобто семантика поняття «Навчання в ЗВО» аналізується на основі якостей, набутих у процесі розвитку та взаємодії особистостей. Саме ці компоненти пояснюють семантичну складність поняття «Навчання в ЗВО» у свідомості студентів даної групи.

Проаналізувавши отримані дані студентів державної та контрактної форм навчання, ми можемо спостерігати, що для обох груп досліджуваних навчання в ЗВО напряму пов'язане як з професійним розвитком (знання, майбутня професія, диплом, відповідальність тощо), так і з міжособистісними стосунками (друзі, спілкування, нові знайомства тощо).

У результаті дослідження були виявлені не тільки відмінності в навчальній мотивації студентів, а й багато спільного. А саме для опитаних студентів переважною залишається зовнішня позитивна мотивація навчання. Про це свідчать високі рівні значимості соціальні мотиви досягнення (стати висококваліфікованим фахівцем, забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності, отримати диплом). Застосування методів вільних асоціацій та факторному аналізу дало змогу встановити, що для обох груп досліджуваних навчання в ЗВО напряму пов'язане, як із професійним розвитком (знання, майбутня професія, диплом, відповідальність тощо), так і з міжособистісними стосунками (друзі, спілкування, нові знайомства тощо). Висунута гіпотеза про те, що навчальна мотивація майбутніх перекладачів у торговельно-економічній сфері обумовлена формою навчання студентів підтвердилась частково.

Проведене дослідження є аналізом окремих структурних компонентів навчальної мотивації студентів та не претендує на повне розкриття даної проблематики. Перспективу подальших досліджень ми вбачаємо в розробці корекційно-розвивальної програми для розвитку навчальної мотивації.

ЛІТЕРАТУРА

- Візнюк, І. М., Поліщук, А. С. (2020). Мотивація студентоцентрованого навчання в аспекті дуальної освіти. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів, докторантів, молод. учених*, (сс. 53-55) (Vizniuk, I. M., Polishchuk, A. S. (2020). Motivation of student-centered learning in the aspect of dual education. *Science and education in the research of young scientists: materials All-Ukrainian. scientific-practical conf. for students, graduate students, doctoral students, young people. scientists*, (pp. 53-55)).
- Климчук, В. О. (2004). Дослідження особливостей розвитку внутрішньої мотивації студентів у навчальній діяльності. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 12. Психологія*, 1 (25), 222-232 (Klymchuk, V. O. (2004). Research of features of development of internal motivation of students in educational activity. *Scientific journal of NPU named after M. P. Dragomanova. Series 12. Psychology*, 1 (25), 222-232).

- Рождественская, Е. А., Рощина, Н. А., Кубарев, Е. Н. (2005). Особенности мотивации обучения в ВУЗе. *Вестник ТГПУ. Серия: Психология*, 1 (45), 44-46 (Rozhdestvenskaia, E. A., Roshchyna, N. A., Kubarev, E. N. (2005). Features of motivation to study at a university. *Journal of TSPU. Series: Psychology*, 1 (45), 44-46).
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2004). A voiding death or engaging life as accounts of meaning and culture: A comment on Pyszczynski, Greenberg, Solomon, Arndt, and Schimel. *Psychological Bulletin*, 10 (5), 473-477.

РЕЗЮМЕ

Шостак Ульяна. Психологические особенности учебной мотивации студентов-переводчиков различной формы обучения.

Осуществлен теоретический анализ проблемы профессиональной мотивации. Нами было установлено, что мотивация – это совокупность личностных и ситуативных факторов, побуждающих к активности (деятельности) человека. Проанализировав полученные данные, нами было установлено, что учебная мотивация студентов-переводчиков различных форм обучения несколько отличается. То есть у студентов государственной формы обучения доминирует мотив «Приобретение знаний» 70 %. Что касается студентов контрактной формы обучения, то в данной группе испытуемых доминирует мотив «Получение диплома» – 54 %. В результате исследования были выявлены не только различия в учебной мотивации будущих переводчиков в торгово-экономической сфере, но и много общего.

Ключевые слова: будущие переводчики в торгово-экономической сфере, учебная мотивация, государственная и контрактная формы обучения, учреждение высшего образования, психопедагогичний експеримент.

SUMMARY

Shostak Ulyana. Psychological features of learning motivation of students-translators of different forms of learning.

Theoretical analysis of the problem of professional motivation has revealed that motivation is a set of personal and situational factors that motivate human activity. That is, success in activities largely depends on motivation (the desire to assert themselves, to achieve high results). The higher the level of motivation, the more factors (motives) motivate a person to activity, the more effort he tends to make.

After analyzing the data obtained, we have found that the learning motivation of students-translators of different forms of education is somewhat different. That is, in students of the state form of education dominates the motive “Acquisition of knowledge” (70 %). This indicates that students in this group are characterized by a high level of motivation to acquire knowledge and master the profession.

As for the students of the contract form of education, the motive of “Obtaining a diploma” dominates in this group of subjects – 54 %. This suggests that when the dominance of external motives, mastering academic disciplines is not the goal of education, but acts as a means to achieve another goal – to obtain a diploma.

The study revealed not only differences in the learning motivation of future translators in the medical field, but also much in common. Namely, for the surveyed students the external positive motivation of study remains predominant. This is evidenced by the high levels of importance of social motives for achievement (to become a highly qualified specialist, to ensure the success of future professional activities, to obtain a diploma). The application of methods of free associations and factor analysis made it possible to establish that for both groups of students who studied at the university are directly related to professional development (knowledge, future profession, diploma, responsibility, etc.) and interpersonal relationships (friends, communication, new dating, etc.).

Key words: *future translators in the trade-economic sphere, educational motivation, state and contractual forms of education, institution of higher education, psychopedagogical experiment.*

УДК 378.147

Світлана Ястремська

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
ORCID ID 0000-0001-6124-4285

Віталій Кульчицький

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
ORCID ID 0000-0002-4288-6458

Ольга Намісник

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
ORCID ID 0000-0003-2710-9025
DOI 10.24139/2312-5993/2021.04/308-316

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВІЛ- ІНФІКОВАНИМИ ПАЦІЄНТАМИ

Статтю присвячено особливостям формування професійного мовлення в медичних сестер у процесі фахової підготовки до практичної діяльності з ВІЛ-інфікованими пацієнтами. Проаналізовано роль медичної сестри в забезпеченні догляду за ВІЛ-пацієнтами. Показано, що катастрофічне поширення вірусу імунодефіциту людини зумовлює необхідність чіткої організації роботи медичного персоналу з ВІЛ-інфікованими пацієнтами, що обґрунтовує потребу підвищення рівня знань медичної сестри в даній галузі медичної науки. Досліджено, що сформованість культури мови майбутніх медичних сестер має бути результатом усебічної підготовки, орієнтованої на фахову майстерність спеціаліста та його практичну діяльність.

Ключові слова: *професійне мовлення, професійна компетентність, фахівець сестринської справи, ВІЛ-інфіковані пацієнти, практична діяльність.*

Постановка проблеми. Незважаючи на досягнуті успіхи, ВІЛ-інфекція залишається національною загрозою для багатьох країн світу і всього світового співтовариства на глобальному рівні, а боротьба з вірусом, що викликає це захворювання, – одним із найбільш актуальних завдань, що стоять перед сучасними вченими (Покровський, 2002). За даними Європейського бюро ВООЗ, ВІЛ-інфекція залишається однією з головних проблем в Європейському регіоні, а на Сході Європи триває розвиток епідемії найшвидшими темпами в світі: у той час як на глобальному рівні число нових випадків ВІЛ-інфекції скорочується, у країнах Східної Європи і Центральної Азії воно продовжує рости. Десятки мільйонів людей хворіють на ВІЛ-інфекцію й щорічно приріст нових випадків захворювання становить у світі близько 20 %, в окремих регіонах – до 44-55 %. У зв'язку з цим набуває особливої актуальності проблема профілактики вогнищ ВІЛ-інфекції (Шемшура и др., 2015).